

Reč starých zbraní

Vývoj zbraní patří mezi najzaujímavější kapitoly lidské historie. Mierumilovným ľuďom sa to nemusí páčiť, ale táto kapitola dejín svedčí aj o nekonečnej tvorivosti. Týka sa to aj umenia boja muža proti mužovi. Dokonalosti sa v tejto veci dotklo *kobudo* – okinavské umenie boja s rôznymi zbraňami, z ktorých niektoré pôvodne ani neboli zbraňami.

Niekedy koncom 18. storočia sa stala v jednej z neosvetlených uličiek vládnej štvrte Šuri nasledujúca epizóda. Šuri je na kopci a niektoré uličky sú aj dnes, v 21. storočí, veľmi strmé a úzke, navyše sa dosť kľukatia – niet kam uhnúť. V tom čase lemovali uličky nízke, ale masívne drevené domy so strechami zo zvlhnutých pevných keramických škridiel. Bola noc, malé okinavské krčmičky sa postupne zatvárali, pestré lampióny pred ich vchodmi zhasínali a hostia sa rozchádzali domov. Po jednej z tých strmých uličiek kráčal dolu kopcom jeden zo samurajov klanu Sacuma. Ulička mu bola trochu úzka, s priateľmi – vládnymi úradníkmi – totiž popil dosť veľa saké. Pred sebou zbadal siluetu muža kráčajúceho proti nemu, ale nemal najmenšiu chuť uhýbať, nota bene niekomu, kto aj podľa odevu ani nebol samuraj, ale obyčajný človek, takže keď sa stretli, pokúsil sa ho jednoducho odstrániť do výklenku a ísť ďalej. Neodstrčil však nič, iba vzduch a zapotácal sa. Neznámy muž totiž uhol ľahučkým tanečným úkrokom nabok a ešte ho aj jemne postrčil. Bolo to ponížujúce a samurajovi sa v zlomku sekundy zatemnila myseľ hnevom. Keď nadobudol rovnováhu zvrchol sa, okamžite mal v rukách meč a s prudkým výpadom bodol smerom do mužovej hrude. Opäť do prázdna, lebo muž opäť uhol a v jeho rukách sa zaleskli akoby dva krátke meče či bodce. Keby bol nahnevaný samuraj menej vypil, prinajmenej v tom okamihu by sa v ňom prebudil inštinkt a svitlo by mu, že nemá pred sebou normálneho súpera, ale niekoho, kto ho prevyšuje, niekoho veľmi nebezpečného. Bol však opitý a rozzúrený natoľko, že mu nesvitlo nič a znovu zaútočil – sekol svojou katanou (mečom) zvrchu na mužovu hlavu. Bol skvelý šermiar a inokedy by to znamenalo pre súpera istú smrť. Katana však zazvonila o skřížené trojzubé bodce nad mužovou hlavou a vzápätí ju samurajov súper bodcami zlomil. Nasledujúci úder tvrdého kovu do hlavy si už samuraj ani nestihol uvedomiť. Keď sa prebral, ležal na zemi, krvácal z prerazenej kože na hlave, ktorá ho bolela, bol sám a zlomená katana, rodinný klenot, ležala vedľa neho. Peniaze mal všetky, nikto mu nič nevzal. Samurajský meč možno síce za drahé peniaze kúpiť a nahradiť, ale pre samuraja tých čias nebolo väčšej potupy, ako prísť o meč v súboji s niekým, kto ani nie je samuraj. Odkedy v roku 1609 samuraji klanu Sacuma okupovali súostrovie Rjúkjú, domácimi, najmä obyčajnými ľuďmi, ktorí boli rybármi, remeselníkmi či obchodníkmi, pohrdali. Možno ten ponížený samuraj svoju potupu neunesol a spáchal samovraždu, možno nie, ale stihol sa ešte dozvedieť, že natrafil na niektorého z miestnych majstrov *kobudo* (*kobudo* znamená v preklade „stará bojová cesta“) a že tie bodce v mužových rukách boli *sai*, jedna z početných zbraní, ktoré *kobudo* používa.

.stará bojová cesta a karate

To, že karate vzniklo na Okinave, je aj menej zasväteným ľuďom známe. To, že neoddeliteľnou jednovaječnou dvojičkou karate je aj bojové umenie zvané *kobudo*, je známe už menej. Dejiny a genéza karate a *kobudo* sú dokonale prepletené a legendárne postavy karate sú väčšinou zároveň legendárnymi postavami *kobudo*, a opačne. Vedieť bojovať bez zbrane, iba päťami a nohami (karate), aj s rôznymi zbraňami (*kobudo*) bolo zrejme to, čo robilo bojovníka kompletným bojovníkom. Majster *kobudo* (10. dan) a historik Masahiro

Nakamoto, ktorý venoval histórii okinavského kobudo celú monografiu, napísal, že karate a kobudo sú ako pár kolies auta, nemožno ich vnímať oddelene, a že bez karate nemožno zmysluplne rozprávať o okinavskom kobudo, a platí to aj naopak. Kobudo ustúpilo v moderných časoch do úzadia, lebo iba z karate sa stal moderný šport. Kobudo zostalo viac tradičným bojovým umením, hoci súťaže v kobudo kata sa konajú už dávnejšie (začalo sa s nimi najmä v Amerike). Dôvodom je možno to, že karate umožnilo vývoj športového zápasu karate, a teda i súťaže, pri ktorých neprichádza k vážnym zraneniam, čo je s niektorými zbraňami kobudo ťažšie predstaviteľné. Podobne sa na to díva aj majster Nakamoto, ktorý napísal, že okinavskí majstri karate, ktorí prišli v druhej polovici 19. storočia a v 20. storočí do Tokia a Osaky demonštrovať a učiť svoje bojové umenie, kládli dôraz na karate, lebo sa dalo učiť ľahšie a rýchlejšie. Kobudo v Japonsku takmer neučili, hoci doma vynikali aj v ňom. Pozitívnu stránkou tohto vývoja je to, že kobudo, na rozdiel od karate, „nedegenerovalo“ na bojovo neefektívnu športovú formu, v ktorej sa aj formálne cvičenia kata cvičia skôr na vizuálny efekt než ako reálna bojová technika, ale zachovalo si väčšiu časť historickej podoby.

Kto pozná kobudo i karate, vie, že pohyb nôh, práca s telom a práca s dýchaním sú v karate i v kobudo rovnaké. Zvyčajne sa začína trénovať najprv karate, lebo práve tieto veci sa dajú ľahšie zvládnuť bez komplikácie, ktorú predstavuje zbraň v rukách. Ľudia, ktorí nikdy necvičili ani necvičia karate, sa síce môžu kobudo učiť, ale nikdy to nebude „ono“, ich technike bude spravidla chýbať niečo ako fundament. Zjednodušene sa dá povedať, že budú stáť na neistých nohách. Mnohé techniky kobudo sú vlastne variáciami na známe techniky karate. Napríklad spomenuté bodce sai sa používajú aj ako ochrana predlaktia pri krytoch proti úderom, ktoré sa robia presne rovnakým pohybom ako v karate. Aj úder opačným koncom sai (pätkou rukoväti) je presnou kópiou priameho úderu v karate. Ale nemožno to zovšeobecniť a viacerí historici sa zhodujú v tom, že kobudo je v niečom staršie umenie ako karate.

.o zakázaných zbraniach

Populárna legenda, ktorou sa vysvetľuje vznik karate, je príbeh o zakázaných zbraniach. Japonskí okupanti zo samurajského klanu Sacuma naozaj zakázali v 17. storočí obyvateľom Okinavy nosiť akékoľvek zbrane a cvičiť s nimi na verejnosti a podobný zákaz vyslovili už predchádzajúcich stročiach králi súostrovia Rjúkjú, ktorí sídlili na Okinave. Reakciou na tento zákaz bol vývoj tajného bojového umenia bez zbrane, ktoré sa nazývalo jednoducho „te“, čo znamená ruky. Tiež sa nazývalo „to-de“, čo je termín v ktorom „to“ poukazuje na čínsky pôvod umenia. Z „te“ či „to-de“ sa vyvinulo dnešné karate.

Presne rovnaká populárna legenda sa traduje aj o vzniku kobudo – keďže obyčajní Okinavčania nesmeli nosiť zbrane, vyvinuli tajné bojové umenie používajúce bežné poľnohospodárske a iné náradie. Zákaz zbraní pre obyčajných ľudí je doložený historický fakt, ale dôkazy o jeho súvislosti so vznikom karate a kobudo historici skúmajúci dejiny bojových umení nenašli. Je, samozrejme, pravda, že niektoré zbrane kobudo sú skutočne modifikovanými nástrojmi farmárskeho života (*kama*, *tonfa*, *eku*), ale zďaleka nie všetky. Okrem toho bolo súostrovie Rjúkjú, napriek japonskej okupácii, až do druhej polovice 19. storočia kráľovstvom so zložitým lénym vzťahom k čínskemu cisárstvu. Vo vládnom meste Šuri žila v tých časoch aj šľachtická bojová kasta zvaná *peičín*, ktorej príslušníci trénovali bojové umenia. Pre kastu bojovníkov (tiež *budžin*) bol tréning bojových umení takpovediac hlavnou pracovnou náplňou. Ich bojové umenie malo silné korene v Číne a aj prostí ľudia na Okinave tajne cvičili, so zbraňami i bez nich, bojové umenia, ktoré mali výrazné znaky „dovozu“ z Číny.

Asi najbližšie k pravde bude predpokladať, že zákaz zbraní na Okinave prispel k tomu, že sa miestni ľudia intenzívnejšie venovali tajnému cvičeniu bojových umení bez zbrane či

s rôznym „nebojovým“ náradím, lebo sa inak cítili bezbranní zoči-voči japonským samurajom i obyčajným zločincom. Isté je aj to, že ani karate, ani kobudo nemajú jediný zdroj, jediný prameň, jediný čas a jediné miesto vzniku, ako aj to, že v genéze oboch hrala kľúčovú rolu Čína.

.zbrane kobudo – bo

Bo alebo *kon*, ako sa tiež nazýva, je palica, ktorá má dĺžku asi 182 centimetrov – na Okinave hovoria „*rokušaku*“, čo znamená 6 šaku, pričom šaku je o malý kúsok viac než 30 centimetrov. Môže mať tiež dĺžku 3 šaku, čo je asi 91 centimetrov. Rokušaku bo sa drží pri boji spravidla oboma rukami, ako, povedzme, kopija, kratšia palica sa používa podobne ako meč. *Bodžucu* (umenie boja s palicou) nie je len okinavskou špecialitou. Bolo, samozrejme, rozvinuté v Číne a vo vlastnej forme i na hlavných japonských ostrovoch. Majster Nakamoto píše, že je vysoko pravdepodobné, že techniku boja s palicou priniesli na Okinavu už príslušníci povestných 36 čínskych rodín, ktoré sa usadili v meste Naha v roku 1392.

Bo je zrejme tou najzákladnejšou zo zbraní kobudo a spravidla sa učí ako prvá. Na prvý pohľad nevyzerá technika bo zložitá, ale zvládnuť ju v efektívnej podobe zaberie väčšine ľudí dlhé roky. Bo v rukách majstra ľahučko kľže, ako mení dĺžku úchopu a majster nikdy nestíska bo v pästiach ako dáke porisko. Skôr mu jemne leží v dlaniach pridržiavané najmä prostredníkom, prstenníkom a malíčkom. Je to pozoruhodne univerzálna zbraň, ktorej oboma koncami možno sekať i bodáť a celou jej dĺžkou možno vykrývať údery.

V rámci tej populárnej legendy o kobudo, ktoré vzniklo používaním farmárskeho náradia, sa traduje, že mohlo pôvodne ísť o žrd, ktorá sa nosila na ramenách s vedrami či iným nákladom zaveseným na oboch koncoch. Možno aj, ale rôznych palíc majú ľudia na celom svete okolo seba množstvo. Mój (náš – učiteľ slovenských karatistov) učiteľ kobudo majster Matajoši má v *dodžo* (telocvični) odložených niekoľko nie príliš rovných, ale pružných a pevných palíc, ktoré kdesi odrezal v lese, lebo sa mu pozdávali. Olúpal z nich kôru a dlhým cvičením sa vyhladili. Práve nimi rád ukazuje techniku. On vlastne vie cvičiť s čímkoľvek, čo chytí do ruky. Skutočné bo či kon sú urobené z dreva okinavského červeného duba a vyrábajú ich majstri. Tí musia štiepať kmeň duba už za surova tak, aby letokruhy nikdy neišli naprieč hotovým bo. Okinavské bo má obyčajne v strede hrúbku do troch centimetrov, k obom koncom sa symetricky mierne zužuje. Povrch bo je vyhladený do leskla, aby v dlaniach kľzal a nezadieral. Kedysi zvykli majstri kobudo natierať svoje bo žraločím olejom, ktorý drevo ešte spevnil a chránil ho proti vlhkosti i proti drevo poškodzujúcemu hmyzu. Dnes už olej zo žraloka málokto použije, lebo naozaj ukrutne páchne. Ale na ošetrenie bo sa odporúča napríklad olivový olej. V rôznych komerčných obchodoch s „náradím“ na bojové umenia dostať najrôznejšie krásne vyzerajúce palice s označením bo, ktoré sú nalakované. Tie sa však hodia nanajvýš na to, aby zdobili stenu, lebo cvičiť sa s nimi nedá – ak má človek suché ruky, „lepia“ sa na dlane, ak ich má spotené, palica sa stáva nebezpečne klzkou a nemožno ju pevne uchopiť.

Na boj a na cvičenie kata sa používa opísané bo z dreva červeného duba, ale bodžucu sa nacvičuje aj s reálnymi údermi, sekmi a krytmi so súperom. Na to sa používajú rovnako dlhé palice z ratanu – tie vydržia skutočne surové zaobchádzanie, a tak ľahko sa nezlomia.

Bo je v skutočnom okinavskom dodžo alebo v domácnosti bojovníka uložené na čestnom mieste v špeciálnom stojane, zaobchádza sa s ním s úctou a nepohadzuje sa po kútoch. Stúpiť na bo či na hociktorú inú zbraň kobudo je považované za veľkú hrubosť.

Na Okinave sa zachovali mnohé formálne cvičenia – kata – s bo, mnohé boli však zabudnuté po strašnom konci 2. svetovej vojny, keď zomreli aj mnohí majstri kobudo. Majster Nakamoto ich uvádza v rôznych školách spolu 27. Treba si pritom uvedomiť, že v jednotlivých školách kobudo sa ich zvyčajne cvičí iba zopár a každú z nich sa treba roky učiť.

.surudžin a nunčaku

Tieto dve zbrane kobudo spomínam spolu preto, lebo obe využívajú trieštiaci účinok, ktorý vzniká vďaka obvodovej rýchlosti konca zbrane, keď ňou bojovník švihne. *Surudžin* je reťaz či kožený remeň s kovovými závažiami na oboch koncoch. Reťaz *surudžin* má pri „krátkej“ verzii asi 150 centimetrov, pri „dlhej verzii“ zbrane až 240 centimetrov. Tá pri roztočení zasiahne naozaj široký priestor okolo bojovníka. *Nunčaku* je zase notoricky známa zbraň, ktorá pripomína krátky cep. Pozostáva z dvoch rovnakých 30- až 40-centimetrových krátkych palíc spojených krátkym povrazom. Spojovací povraz býval z konského vlasu alebo z kože. Postupne sa začala používať aj krátka reťaz. Palice môžu byť oblé, častejšie sú však osemhranné, užšie na tom konci, kde je spojovací povraz, širšie na tom druhom. Rovnako ako bo či *tonfa* sa *nunčaku* vyrába z tvrdého dreva okinavského červeného duba. Legenda síce hovorí, že *nunčaku* je pôvodne cep na mlátenie zrna, ale historické zdroje hovoria aj o tom, že táto zbraň sa dlho pred Okinavou používala aj v Číne. Okrem toho, ako uvádza majster Nakamoto a ďalšie historické pramene, ako *nunčaku* sa používalo na Okinave aj *muge*, čo bolo zubadlo na koňa, tvorené dvoma kusmi špeciálne vytvarovaného dreva spojenými krátkym povrazom. To bolo vraj pôvodné okinavské *nunčaku*. A rovnako, ako v Číne, aj na Okinave existuje *nunčaku* aj v podobe takzvaného *sansecukon*, čo sú nie dve, ale tri palice spojené povrazmi. Tie tri časti zvyknú byť rovnako dlhé a sú spravidla dlhšie ako pri dvojdielnom *nunčaku*.

Aj o *surudžin* sa traduje stará príhoda, v ktorej vystupuje táto okinavská zbraň, presnejšie jej kreatívna napodobenina, v súboji so samurajským mečom. Hrdinom tohto príbehu je legendárny okinavský bojovník Kosaku Macumora, ktorý žil v rokoch 1829 až 1898. Pochádzal z vyššej spoločenskej triedy a medzi jeho predkov vraj patrila aj Šo – prvý kráľ Rjúkjú. Ako chlapec začal študovať čínskych klasikov, konfucianizmus, ale aj bojové umenia. Už ako veľmi mladý vymyslel spôsob, ktorým by sa mohol pokúsiť vytrhnúť samurajovi meč z ruky pomocou mokrého kusa látky, do ktorej bol na jednom konci zabalený kameň. Dlhú dobu nacvičoval tak, že nechal mladších žiakov, aby na neho útočili sekmi dreveným mečom, uhýbal sekou pomocou *tai-sabaki* (uhnutie malým úkrokom chodidiel). Snažil sa zachytiť ten meč švihnutím kusa látky s kameňom a vytrhnúť ho, čo bola technika, ktorá sa používa pri boji so *surudži* – reťazou so závažiami. Keď mal Kosaku Macumora iba dvadsať rokov, videl raz, ako sa úradník vyberajúci dane, samuraj z klanu Sacuma, chová surovo a ponižujúco k dedičanom. Mal mokrý uterák s kameňom skrytý ako vždy vo svojom kimone a postavil sa teda samurajovi, čo sa inak rovnalo samovražde. Nahnevaný samuraj okamžite sekol po ňom svojou katanou, Macumora však bleskovo uhol nabok, švihol mokrým uterákom, ktorý omotal samurajov meč, a vytrhol mu ho. Hovorí sa, že pri tom prišiel o malíček na pravej ruke, lebo ho zasiahla strašne ostrá čepeľ padajúceho meča. Ešte vo vzduchu vraj Macumora chytil meč i svoj odseknutý malíček a zahodil ich do rieky Azato, na brehu ktorej sa celý incident odohral. Potupený a šokovaný samuraj vraj ušiel a Macumora v šoku zo straty prsta stratil vedomie. Ľudia ho potom ešte v noci pre istotu previezli do inej dediny. Samuraji Sacuma boli pomstivi.

Kto chce vedieť, ako sa používa *nunčaku*, nie je to nijaká veda, je to jednoducho hviždiaci cep, ktorý opisuje okolo tela bojovníka kruhy a oblúky. S *nunčaku* sa však dá aj kryť a dá sa do neho zovrieť súperova ruka, palica či meč (i hrdlo) ako do zveráka. V rukách začiatočníka je však *nunčaku* zbraň nebezpečná skôr pre neho samého ako pre protivníkov.

.sai a tinbe-ročín

O *sai* už bola reč. Je to oceľový trojzubec s rukoväťou, ktorý pripomína krátky meč. Nemá však ostrú čepeľ, ale dlhý stredný hrot je oblý či osemhranný a jeho špička je pomerne tupá. Spomínaná populárna legenda o poľnohospodárskych nástrojoch sa pokúša vysvetliť *sai*

ako hrot, ktorý sa používal na sadenie ryže, ale to je zjavná hlúposť. Oceľ bola v tých časoch na podobné účely príliš vzácna. Okrem toho sa v múzeách a v kláštore Šaolin v Číne nachádzajú sai staré mnoho storočí a existujú údaje, že táto zbraň doputovala do Číny z Indie asi v rovnakom čase ako buddhizmus. Majster Matajoši vraví, že sai bola vždy zbraň a v Číne nosili dvojicu či trojicu sai ako pohodlnú príručnú zbraň za pásom šľachtici. Okrem udierania a bodania možno sai aj hodiť. Kobudo kata so sai obsahujú aj také techniky. V komerčnom predaji sú rôzne sai, ktoré sú väčšinou kovovými výliskami, skutočné sai však dokáže vyrobiť iba zručný kováč špecializovaný na sečné zbrane. Ani na Okinave už niet takých veľa.

Tinbe-ročín je zbraň pozostávajúca vlastne z dvoch kusov. Tinbe je štít s priemerom 30 až 45 centimetrov, ročín je asi polmetrová tyčka s hrotom ako kopija. Dnes sa cvičí tinbe-ročín aj s kovovými tyčkami bez hrotu. Štít tinbe je držaný spravidla ľavou rukou a malá kopija či bodec v pravej ruke (u ľavákov zrejme naopak). Štíty tinbe sú tiež rôzne, dnes zvyčajne cylindrické kovové. Na Okinave sme však videli ako tinbe aj upravenú hornú časť panciera veľkej korytnačky. To bol, podľa všetkého, historický originál.

.tonfa, eku a kama

Tonfa (hovorí sa aj *tuifa*), *eku* a *kama* sú zbrane, ktoré sú pôvodne dokázateľne pracovnými nástrojmi. *Eku* je tradičné okinavské veslo (pádlo), ktoré má dĺžku asi 160 centimetrov. Polovicu tej dĺžky tvorí oblá rukoväť. Druhá polovica dĺžky *eku* je samotný list či čepeľ vesla. Je široká po celej dĺžke iba asi 10 centimetrov, hrubá v strede a s ostrými hranami. List vesla má aj čosi ako tupý hrot. Materiál na *eku* je tiež dubové drevo. Kata cvičené s *eku* sú veľmi pôsobivé, ale náročné na nácvik. Je to veľmi účinná a nebezpečná zbraň a techniky *eku* pripomínajú prácu s veľkým mečom.

Tonfa je pôvodne asi nástroj, ktorým sa točil mlynský kameň na mletie obilnín či ryže. Je to asi polmetrový opracovaný dubový hranol s hrúbku 3 až 4 centimetre, do ktorého je asi 10 centimetrov od jedného z koncov kolmo zasadená rukoväť na šírku mužskej dlane. To je práve tá časť *tonfy*, ktorá zapadala do otvoru v mlynskom kameni. Moderná verzia *tonfy* existuje aj ako akýsi policajný obušok. *Tonfa* je neuveriteľne verzatilná zbraň. Bojovník *kobudo* drží obyčajne v každej ruke jednu *tonfu*, pričom v základnom postoji drží *tonfu* za rukoviatku a dlhá časť *tonfy* mu prilieha na predlaktie. Tým sa môže kryť a hrotom *tonfy* udierať ako pri karate (o dosť tvrdšie, veď ide o tvrdé drevo). Ale *tonfa* sa používa aj na bičový úder, pri ktorom dlaň uvoľní úchop a hranol *tonfy* rotuje okolo rukoviatky. Na opísanie všetkých možných techník *tonfy* tu niet miesta, ale treba asi dodať, že stať sa majstrom *tonfy* tiež trvá dlhé roky.

Kama je tradičný kosák, zrejme na steblá ryže, a v *kobudo* sa používajú, podobne ako v prípade *sai* a *tonfy*, dve zbrane – po jednej v každej ruke. Drevená rúčka *kamy* má asi 30 centimetrov a mierne zahnutá čepeľ je pripevnená na jej konci v pravom uhle. Má ostrý hrot. Kata s *kama* sa väčšinou cvičí s čepeľami obalenými látkou a používajú sa aj cvičné celodrevené *kama* s tupými čepeľami, aby si cvičiaci neublížili. Jeden zo starých majstrov, ktorých stretávame na Okinave, vybral pred cvičením z látkového obalu svoje *kama*, drgol do mňa, ukázal mi ho a popod sivé obočie sa na mňa uličnícky usmial a žmurkol. Videl som, že *kama*, s ktorými cvičil, sú naozaj ostré a pochopil som, že je to teda nebezpečná frajerina. Ale prsty mal všetky.

.a ďalšie zbrane... a školy

Ako zbraň možno, zdá sa, použiť veľa vecí. Na Okinave sa v niektorých školách trénuje ešte s *tekko*, čo je akýsi druh kovového boxera, *tambo*, čo sú palice dlhé asi meter a držané v oboch rukách a *kuwa*, čo je zase krátka motyka s rovnou čepeľou. Iba *tekko* čiže boxer možno považovať za predmet, ktorý sa hodí iba ako zbraň. *Tekko* máva rôzne tvary a je to dosť nebezpečná zbraň.

Okinavské kobudo má viacero škôl. Najznámejšou je asi Rjúkjú kobudo, ktoré opísal a systematizoval veľký majster Šinken Taira, ktorý žil v rokoch 1897 až 1970. Ide najmä o kobudo, ktoré cvičili bojovníci z oblasti vládnej štvrte Šuri. Inak sú školy kobudo prevažne takzvanými rodinnými systémami. Cvičili sa dlhý čas iba v rámci jednej rodiny a boli ukryvané pred inými rodinami a verejnosťou. Takou školou je napríklad aj dnes už veľmi známa škola Matajoši kobudo (majster Matajoši, učiteľ slovenských karatistov, patrí k inej škole, ide o zhodu mien), ktorá sa v rodine Matajoši odovzdáva už 9 generácií. Ide pravdepodobne o najstaršiu systemizovanú školu kobudo. Známa je aj škola jamanni, čo je pôvodne škola rodiny s priezviskom Činen.

Majster Matajoši nás učí školu kobudo, ktorá sa nazýva Rjuei rjú kobudo a založil ju niekedy v polovici 19. storočia majster Norisato Nakaima (žil v rokoch 1820 až 1897). Ten sa naučil svoje karate i kobudo u majstra menom Ru Ru Ko v meste Fužou v južnej Číne. Po svojom návrate z Číny však učil iba svojho syna Kenču Nakaimu a ten opäť učil iba svojho syna Kenko Nakaimu a odovzdával mu tak rodinný poklad i tajomstvo. Kenko Nakaima sa narodil v roku 1911 a až ako 60-ročný, takmer 20 rokov po smrti svojho otca, sa rozhodol v roku 1971 tajomstvo školy zverejniť a začal učiť svoje kobudo asi 20 žiakov, väčšinou už skúsených karatistov. Kenko Nakaima ich učil 16 rokov až do svojej smrti v roku 1986. Jeden z nich je práve majster Matajoši. Zaujímavé je, že v karate je majster Matajoši, rovnako ako majster Kijuna, náš starší učiteľ, žiakom Seika Higu. Ten bol za mladi žiakom legendárneho Kanryo Higašionu, ktorý roky študoval v meste Fužou u toho istého čínskeho majstra ako Norisato Nakaima – volal sa Ru Ru Ko.

Genealógie škôl kobudo spomínam najmä preto, lebo neviem lepšie ilustrovať, ako úzko sú kobudo i karate späté s okinavskými rodinami a spoločnosťou, akou integrálnou časťou ich kultúry tieto bojové umenia sú a s akou úctou sa k nim podnes správajú. Karate a dnes už aj kobudo sa rozšírili do celého sveta, čiastočne sa vďaka športovej komercializácii vyprázdnila a zbavila akéhokoľvek duchovného obsahu. To však platí väčšmi o karate, menej o kobudo. Neznamená to však, že skutoční majstri kobudo či karate už nie sú, iba sú rovnako vzácni ako pred sto rokmi. A možno vzácnejší.

.o ceste

Na cvičení kobudo je čosi zvláštne, dokonca magické. V dobe moderných strelných zbraní je toto umenie „starej bojovej cesty“ skôr kultúrnym statkom ako prípravou na reálny boj, i keď môže pomôcť človeku v núdzi. Naozaj málokto však s tými exotickými zbraňami ako sai, bo či tinbe-ročín cvičí na to, aby ich nosil pri sebe a použil v sebaobrane. Sai sú pomerne ťažké dva kusy železa, bo je dlhोčizná palica, ktorá sa nezmestí poriadne ani do auta, a tinbe-ročín by sa „k civilu“ vynímali naozaj kuriózne. Ale aj moderný človek, keď sa tomu cvičeniu skutočne oddá, objaví odrazu neskutočnú hĺbku umenia starých majstrov a nekonečný čas, ktorý by potreboval, aby sa k nim priblížil. A pocíti niečo zvláštne – tie staré zbrane akoby rozprávali v jeho rukách starodávne príbehy o legendárnych bojovníkoch buši, samurajoch, pirátoch v Čínskom mori a umení zvládnuť najprv seba, až potom súperov. Napríklad niečo, čo je zachytené aj na vzácnom zvitku vlastným písmom majstra Sokona Macumuru : „S taseným mečom by mal byť človek v rovnakom rozporení, ako keď drží rybársku udicu.“ Tie zbrane rozprávajú samé múdre veci o tele a duši, akoby ich rozprávali tí starí bojovníci. Človek s nimi cvičí a mimovoľne sa ocitá na ceste, ktorá ho mení.